

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖ KULTŪROS PAVELDO KOMISIJA
VALSTYBINĖS KULTŪROS PAVELDO KOMISIJOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2014 m. rugsėjo 19 d. Nr. V17-8(6.1.)
Vilnius

Posėdis vyko nuo 9.00 val. iki 13.00 val.

Posėdžio pirmininkė – Valstybinės kultūros paveldo komisijos (toliau – Komisija) pirmininkė Gražina Drėmaitė

Posėdžio sekretorė – Komisijos vyresn. specialistė Anželika Vėžienė

Dalyvavo:

Komisijos nariai – Gražina Drėmaitė, Gintaras Balčytis, Jūratė Jurevičienė, Albinas Kuncevičius, Giedrė Miknevičienė, Juozas Algirdas Pilipavičius, Nadežda Spiridonovienė, Vykintas Vaitkevičius.

Komisijos darbuotojai – Viktorija Gadeikienė, Algimantas Gražulis, Gediminas Jucys, Juozas Lapinskas, Vladas Niunka, Artūras Stepanovič.

Kiti dalyviai – sąrašas pridedamas.

DARBOTVARKĖ:

1. Dėl Lietuvos istorinių miestelių išsaugojimo problemų.
2. Dėl kultūros paveldo objektų, esančių miškuose, apsaugos.
3. Dėl Valstybinės reikšmės istorijos, archeologijos ir kultūros objektų sąrašo papildymo.
4. Kiti klausimai.

Bendru sutarimu pritarta posėdžio darbotvarkei.

1. SVARSTYTA. Lietuvos istorinių miestelių išsaugojimo problemos.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė

Komisijos nariams pateikiama pažyma. Siūlė nutarti dėl sprendimo priėmimo šiuo klausimu.

Komisijos narė G. Miknevičienė

Daug aplankyta, nuveikta. Pažymoje trūksta duomenų, kiek yra registrinių urbanistinių vertybių, kurioms nustatytos vertingosios savybės, kiek specialiųjų planų ar regeneracijos projektų (galiojančių ir negaliojančių) parengta. Kiek vietovių yra regioniniuose parkuose? Regioniniai parkai išduoda sąlygas, netinkančias miesteliams.

Problema – vertinimo tarybos aktų ir specialiųjų planų santykis ir kokybė. Specialiajame plane turėtų išryškėti vertybės. Negalima nukrypti nuo vertinimo tarybos akto. O gal turėtų būti kitaip?

Probleminis tranzitinio transporto klausimas. Trukdomas aikščių tvarkymas, keliai susikerta, tranzitinis transportas važiuoja per istorinius centrus. Visgi tranzitinio transporto dėka išsilaiko miestelių parduotuvės ir kavinės. Svarstė galimybę suorganizuoti mokslinę konferenciją ir tik tada daryti apibendrinimą bei priimti sprendimą.

Komisijos narė J. Jurevičienė

Siūlė į šį klausimą įtraukti savivaldybes. Siūlė sprendimą priimti po diskusijų, įtraukti visuomenę į bendrus pasitarimus.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė

Informavo apie Komisijos narės G. Mickūnaitės nuomonę.

Komisijos narys A. Kuncevičius

Kas lėmė konkrečių miestelių pasirinkimą? Nėra statistikos, kiek vietovių saugoma. Kultūros vertybių registre yra 108 miesteliai. Vertingosios savybės nustatytos 44 miesteliams. 2011 m. kultūros ministras patvirtino sąrašą ir pavedė KPD bendradarbiaujant su savivaldybėmis organizuoti miestelių vertingųjų savybių nustatymą. 2012 m. kultūros ministro įsakymu privalu iki 2016 m. pateikti vertinimo taryboms duomenis apie 2011 m. sąraše esančius miestelius.

Siūlė tobulinti pažymą. Abejojo dėl 1 siūlymo rengti tarptautinę konferenciją. Dėl 2 siūlymo: reikėtų KPD atstovo komentaro. 3 siūlymas – neįmanoma įgyvendinti „nedelsiant“. Kaip turėtų būti įgyvendintas 4 siūlymas? 5 siūlymas – ne Komisijos kompetencijos klausimas. Kodėl akcentuota Mažoji Lietuva, o ne dzūkų etninis regionas? Siūlė tikslinti pažymą.

Komisijos narys G. Balčytis

Kokiu pagrindu važiuota į istorinius miestelius? Nėra juridinių dokumentų. Socialinė realybė yra kitokia. Nereikėtų reikalauti pertvarkymų. Siūlė tobulinti pažymą, bendradarbiauti su Kultūros ir Aplinkos ministerijomis bei Lietuvos savivaldybių asociacija.

Komisijos narys J. A. Pilipavičius

Komisija palietė svarbų klausimą. Šiuo aspektu paveldosaugoje – „tuščia vieta“. Miesteliai neapibrėžti įstatymuose. Siūlė nustatyti šio klausimo sprendimo politiką. Nesitikėjo, jog dėl nuomonių įvairovės pavyks lengvai išspręsti šį klausimą. Sprendžiant šį klausimą būtina atsižvelgti į tyrimus ir vertingųjų savybių nustatymą. Gal reikėtų apibrėžti istorinį miestelį? Ne mažiau svarbūs – stebėsena, monitoringas, išvados, siūlymai. Reikėtų ne tarptautinių diskusijų, o pasitarimų su savivaldybių merais ir lankstesnio architektų požiūrio. Reikėtų išsiaiškinti, kiek parengta specialiųjų planų. Reikėtų numatyti institucinių darbų seką.

Komisijos narė N. Spiridonovienė

Miesteliuose ryškiai mažėja gyventojų skaičius. Reikėtų pradėti nuo pokalbio su savivaldybėmis, išsiaiškinti rūpimus klausimus ir tik tada galvoti apie išsaugojimo politiką.

Svarbus darbų kompensavimas.

Komisijos narys V. Vaitkevičius

Nėra konkretaus miestelio apibrėžimo. Kalbant apie miestelius, svarbiausias dalykas – gyventojas, o ne pastatas.

Komisijos narys A. Kuncevičius

Pažymoje nekalbama apie archeologiją. Gyventojai sumoka dideles lėšas, kai paliečiamas archeologijos klausimas (keičiant šilumos, elektros tinklus).

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė

Sudėtinga ir atsakinga tema. Kitą posėdį tęsim šio klausimo svarstymą.

Komisijos narė J. Jurevičienė

Itin svarbu atsižvelgti į socialines problemas, miestelių gyventojus. Siūlė pažymos rengėjui surinkti statistiką, kuriems miesteliams parengti specialieji planai, regeneravimo projektai, nustatytos vertingosios savybės. Prašė šią medžiagą pateikti klausimo kuratorėms. Siūlė pasikalbėti su savivaldybių merais ir gauti jų nuomonę.

Komisijos narė G. Miknevičienė

Sudėtinga įtikinėti žmones savivaldybėse. Galbūt reikėtų tokį klausimą aptarti konferencijoje.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė

Siūlė pasisakyti Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovui J. Mickui.

J. Mickus (Lietuvos savivaldybių asociacija)

Kiekviena savivaldybė skirtinga, jos miestelis ir kaimas – savitas. Negali būti vieno siūlymo visiems merams. Reikėtų kalbėti su kiekvienu meru, paveldosaugos specialistu, žinoti vietovės ypatumus. Miesteliai keičiasi dėl ES lėšų panaudojimo. Gyventojams patinka gražėjanti aplinka. Daugelis gyventojų išvyksta gyventi kitur. Socialinės problemos skirtingos kiekvienoje savivaldybėje.

G. Džiovėnas (Kultūros ministerija)

Itin svarbus paveldosauginis švietimas. Savivaldybės ir investuotojai turėtų vertinti, skatinti ir saugoti miestelių ypatumus. Reikėtų atsiklausti bendruomenių. Palaikė konferencijos rengimo siūlymą.

A. Degutis (Kultūros paveldo departamentas)

Nuotraukose nėra gyventojų, miesteliuose beveik nebeliko gyventojų. Buvęs kultūros ministras A. Gelūnas bandė tikslinti vietovės reglamentavimą. NKPA įstatymas nereglamentuoja miestelių apsaugos. Esama nesuderinamumo tarp paveldosauginių ir parkų reikalavimų. *Draustinių* sąvoka netaikoma. Pristabdyta miestelių apskaita.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė

Siūlė tikslinti pažymą ir pakartotinai svarstyti šį klausimą.

Komisijos narė G. Miknevičienė

Siūlė bendradarbiauti su KPD.

R. Kuncevičienė (Kultūros paveldo departamentas)

KPD gali pateikti reikalingą informaciją, statistinius duomenis.

Komisijos narys A. Kuncevičius

Reikėtų bendradarbiauti su Valstybine saugomų teritorijų tarnyba.

NUTARTA. Tikslinti pažymą ir tęsti klausimo svarstymą kitame posėdyje.

2. SVARSTYTA. Kultūros paveldo objektų, esančių miškuose, apsauga.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė

Kultūros paveldas, esantis miškuose, lankytas komandiruočių metu. Prašė klausimo kuratoriaus Komisijos nario V. Vaitkevičiaus pristatyti klausimą.

Komisijos narys V. Vaitkevičius

Dauguma piliakalnių nepatenka į miškų plotus. Dalis jų istoriškai buvo miškuose, kita dalis – apaugo plečiant miškų ūkį. Kultūros paveldo, esančio miškuose, savininkai yra arba valstybinė urėdija, arba privatūs asmenys. Kultūros vertybių likimai yra skirtingi. Kai kurie objektai buvo išaiškinti sovietmečiu. Vėliau atrastos vertybės nepažymėtos miškotvarkos dokumentuose. Tvarkymas nederinamas su KPD, jei vertybė nepažymėta miškotvarkos planuose.

Nėra bendrųjų tvarkymo gairių. Yra mėginimų iš miško „atkovoti“ piliakalnius. Visgi susiduriama su nuostata, jog miško paskirties žemė negali būti atskirta nuo miško (išskyrus šėryklas ir medžiotojų šaudyklas).

Augantis miškas turi būti kertamas. Kita miškininkų nuostata – iškirstas miškas turi būti atsodintas (technika, privažiavimas, kasimas). Urėdijos ir privatūs savininkai neigiamai veikia vertybes. Reikėtų reguliuoti kirtimą, atsodinimą, sklypų performavimą, kad kultūros paveldas būtų deramai saugomas. Esama privačių savininkų sąmoningumo stokos. Prieš 10-15 metų Lietuva prisijungė prie tarptautinės iniciatyvos nekirsti tam tikrose vietose miško. Pažeidimų visgi yra. Gal kultūros vertybės galėtų patekti į tas kertines buveines?

Komisijos narys A. Kuncevičius

Teigiamai įvertino pažymą. Kertinėje buveinėje draudžiama vaikščioti, kultūros paveldo atveju svarbus pažinimas. Bendra Europos problema – miškų ir archeologijos atskiros sekcijos. Reikėtų ieškoti galimų problemos sprendimo būdų (pvz., dėl miškų kirtimo, priešgaisrinės apsaugos). Tęstinas tarpusavio derinimas tarpinstituciniu lygmeniu.

Komisijos narys G. Balčytis

Problema nebus išspręsta be įstatymdavystės. Neverta tikėtis gyventojų geranoriškumo.

Komisijos narys J. A. Pilipavičius

Reikėtų diferencijuoti, ką ir kaip saugoti. Gali būti ir tokių atvejų, kad paveldo objektas bus labiau apsaugotas, kai nebus lankomas. Reikėtų spręsti teritorinio planavimo klausimus, bendrauti su aplinkosaugininkais.

Komisijos narė N. Spiridonovienė

Reikėtų švietėjiškos veiklos. Reikėtų žymėti saugotinus objektus, padaryti kelius apžiūrėjimui ir pan.

Komisijos narė G. Miknevičienė

Reikėtų įstatyminio pagrindo, kad miškotvarkos projektuose būtų žymimi kultūros paveldo objektai. Tai derintina su KPD. Pritarė būtinybei vykdyti švietėjišką veiklą.

Komisijos narė J. Jurevičienė

Parengta kokybiška pažyma. Siūlė šiuo klausimu pasisakyti G. Džiovėnui.

G. Džiovėnas (Kultūros ministerija)

Bendradarbiauja su Aplinkos ministerijos Miškų departamentu dėl sklypų formavimo, kuriuose yra kultūros vertybių. Miško paskirties sklypo daliai, kurioje yra kultūros vertybių, gali būti nustatyta konservacinė paskirtis. Urėdijos kalba apie tai, jog miško galima ir neatsodinti. LR Vyriausybė tvirtina tipinius reglamentus. Reikėtų atskiro tipinio reglamento dėl archeologinių objektų miškuose.

Komisijos narys A. Kuncevičius

Reikėtų tipinio reglamento ne tik archeologijai, bet ir kitiems paveldo objektams, esantiems miškuose.

A. Degutis (Kultūros paveldo departamentas)

Šiuo metu sustojęs tipinių reglamentų rengimo procesas. Kol kas nėra reglamentuota, kad miško paskirties sklypo daliai būtų nustatyta konservacinė paskirtis. Paveldosaugai sunku atstovėti miškininkų lobizmą.

Komisijos narys V. Vaitkevičius

Siektina, kad visos kultūros paveldo objektų teritorijos būtų pažymėtos miškininkų bazėse. Reikėtų patikslinti teritorijų ribas (nustatytos seniai, be prietaisų). Siūlė parengti skirtingiems paveldo objektams tvarkybos gaires.

G. Džiovėnas (Kultūros ministerija)

Siūlė rengti susitikimą su Aplinkos ministerijos Miškų departamentu.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė

Pritarė G. Džiovėnui.

NUTARTA. Tęsti klausimo svarstymą.

3. SVARSTYTA. Kiti klausimai.

3.1. Komisijoje gauti raštai

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė

Gautas Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Švenčionių policijos komisariato Viešosios policijos skyriaus vadovo raštas dėl ikiteisminio tyrimo. Rugsėjo 4 d. Švenčionių policija gavo raštą dėl Akvieriškės piliakalnio Švenčionių rajone išvažinėjimo motorinėmis transporto priemonėmis. Piliakalnis apžiūrėtas. Papėdė ir šlaitas išvažinėti, sužalotas kultūrinis sluoksnis. Nutarta atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą. Rašte siūloma Komisijai spręsti šį klausimą. Komisija apie gautą raštą informuos KPD.

Rugsėjo 5 d. gautas prašymas teikti LR Vyriausybei siūlymą įtraukti Karšuvos tvirtovę į reikšmingiausių objektų sąrašą, parengti tvarkymo ir vystymo planą, organizuoti

mokslinius ir archeologinius tyrinėjimus. Prašoma surengti išvažiuojamąjį posėdį į Ivangėnų archeologinę vietovę.

A. Degutis (Kultūros paveldo departamentas)

KPD gavo šį prašymą. Atsakyta, jog nėra pagrindo apžiūrėti minėtą paveldo objektą.

Bendru sutarimu nutarta nerengti išvažiuojamojo posėdžio.

3.2. Komisijos ir KPD lapkričio mėn. konferencija

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė

Lapkričio 4 d. Komisija kartu su KPD organizuoja konferenciją dėl sovietinio laikotarpio dailės palikimo. Konferencija vyks Nacionalinės dailės galerijos salėje. Planuota, kad konferencijos rengimui vadovaus Komisijos narė G. Mickūnaitė. Tačiau ši narė pasitraukė iš Komisijos.

Konferencijoje ketina pasisakyti profesionalūs dailėtyrininkai, architektai, menotyrininkai.

Komisijos narys J. A. Pilipavičius

Žaliojo tilto skulptūros – ne sovietinis paveldas, o XX a. antrosios pusės rimtų menininkų darbai. Reikėtų diferencijuoto matymo, užsienio mokslininkų nuomonės.

Komisijos narys A. Kuncevičius

Kalbama apie konkrečią sovietinę dailę. Reikėtų priimti rezoliuciją.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė

Ar Komisija priims sprendimą šiuo klausimu?

Komisijos narys J. A. Pilipavičius

Siūlė konferencijos pavadinimą pildyti, pabrėžiant, jog bus kalbama apie „disonansinį paveldą“. Tai paveldas, dėl kurio visuomenė nesusitaria.

Komisijos narys V. Vaitkevičius

Reikėtų rengti mokslinę konferenciją.

Komisijos narė N. Spiridonovienė

Tai turėtų būti ne politikų, o mokslininkų konferencija.

Komisijos narys G. Balčytis

Konferencijoje turėtų būti išsakytos įvairios nuomonės.

Komisijos narė J. Jurevičienė

Ar tai turėtų būti mokslinė ar politinė konferencija?

Komisijos narys A. Kuncevičius

Reikėtų į konferenciją siųsti kvietimus mokslinėms institucijoms.

Komisijos narys V. Vaitkevičius

Siūlė pavadinimą: „Visuomenės trauminė patirtis ir paveldosauga: sovietmečio dailė“.

4. SVARSTYTA. Valstybinės reikšmės istorijos, archeologijos ir kultūros objektų sąrašo papildymas.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė

LR Vyriausybė pateikė Komisijai medžiagą dėl Valstybinės reikšmės istorijos, archeologijos ir kultūros objektų sąrašo (toliau – sąrašas) papildymo. Prašoma Komisijos nuomonės dėl sąrašo papildymo. Komisijos nariams teikiama pažyma.

Komisijos Sekretoriato vedėjas V. Niunka

Pažymyje sąmoningai pateikiama senoji NKPA įstatymo 10 straipsnio redakcija, siekiant parodyti, kaip buvo pradėtas formuoti sąrašas. Anksčiau buvo nustatyti objektų atrankos kriterijai (objekto priklausymas valstybei). Tačiau 2013 m. liepos 27 d. ši straipsnio dalis buvo pakeista išbraukiant „tik priklausydami Lietuvos Respublikai išimtinė nuosavybės teise“:

„Kultūros paminklus, kurie dėl išskirtinės mokslinės, istorinės ar kultūrinės vertės turi būti prieinami visuomenei, Vyriausybė kultūros ministro teikimu įrašo į Valstybinės reikšmės istorijos, archeologijos ir kultūros objektų sąrašą. Privachios nuosavybės prieinamų visuomenei lankyti kultūros paminklų, įrašytų į Valstybinės reikšmės istorijos, archeologijos ir kultūros objektų sąrašą, tvarkybos finansavimo ir tvarkomųjų paveldosaugos darbų išlaidų kompensavimo tvarką nustato Vyriausybė“.

Pakeitus 10 straipsnį, liko nepakeistas 30 straipsnis. Įstatymo 30 straipsnyje nurodomi trys išimtiniai atvejai, kai nekilnojamoji kultūros vertybė gali būti valstybės paimama visuomenės poreikiams teisingai atlyginant Lietuvos Respublikos įstatymų ir Vyriausybės nustatyta tvarka. Vienas iš šių atvejų yra, kai kultūros paminklas įrašomas į sąrašą, kad būtų užtikrintas jo prieinamumas, lankymas ar pažinimas. Nacionalizacijos galimybė išlieka. Rengiant šį pakeitimą vadovautasi Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimu, tačiau nenurodoma, kad tame pačiame nutarime Konstitucinis Teismas konstatuoja: „Konstitucijos 47 straipsnio 1 dalies nuostata, kad Lietuvos Respublikai išimtinė nuosavybės teisė priklauso žemės gelmės, taip pat valstybinės reikšmės vidaus vandenys, miškai, parkai, keliai, istorijos, archeologijos ir kultūros objektai, reiškia, kad nurodyti objektai nuosavybės teise gali priklausyti tik valstybei, išskyrus iš pačios Konstitucijos kylančias išimtis. Valstybė (jos institucijos, pareigūnai) negali priimti jokių sprendimų, kuriais remiantis minėti objektai iš valstybės nuosavybės pereitų kitų subjektų nuosavybėn (išskyrus tuos atvejus, kai pati Konstitucija tai leidžia).“ Numatomas neprivatizuotinių sąrašas, kurie negali pereiti į privačias rankas.

NKPA įstatyme minimi trys reikšmingumo lygmenys: nacionalinis, regioninis ir vietinis. Nacionalinio reikšmingumo lygmens kultūros paveldo objektus LR Vyriausybė skelbia kultūros paminklais. Kultūros ministro patvirtintame „Nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo ir atrankos kriterijų apraše“ nurodoma, kad „nacionalinis lygmuo – objektai ar vietovės pripažinti reikšmingais Lietuvos visuomenei (visos valstybės teritorija)“. Taigi skirstant pagal reikšmingumą, „nacionalinė reikšmė“ be abejonės yra aukščiausias pripažinimo laipsnis. Tai patvirtina ir parkų ar muziejų skirstymas. Aukščiausios kategorijos saugomos kompleksinės teritorijos yra nacionaliniai parkai, o valstybiniai parkai yra žemesnės kategorijos ir apima regioninius parkus, kurių yra žymiai daugiau. Lietuvoje yra daugiau negu 100 muziejų ir tik keturi iš jų turi aukščiausią – nacionalinio muziejaus – statusą. Jeigu „valstybinė reikšmė“ ne vertybinė kategorija, lieka prielaida, kad į valstybinės reikšmės sąrašą turėtų būti įrašomi kultūros paminklai, kurie dėl išskirtinės mokslinės, istorinės ar kultūrinės vertės turi būti prieinami visuomenei.

Tačiau NKPA įstatyme nustatoma, kad valdytojai privalo sudaryti šio įstatymo ir kitų įstatymų reikalavimus atitinkančias sąlygas visuomenei lankyti ir pažinti nekilnojamasias kultūros vertybes (14 str. 5 d.) bei turi leisti eiti per savo valdomą teritoriją iki apžiūros vietų, kad būtų galima kultūros paveldo objektą tinkamai apžiūrėti iš išorės (25 str. 5 d.). Visgi „privachios nuosavybės teise valdomų kultūros paveldo statinių interjerų apžiūrai reikalingas valdytojo sutikimas. Lankymo ir apžiūros sąlygos gali būti nustatomos apsaugos sutartimi“ (25 str. 4 d.).

Taigi kultūros paminklų, kurie dėl išskirtinės mokslinės, istorinės ar kultūrinės vertės turi būti prieinami visuomenei, įrašymas į sąrašą prieinamumo situacijos nepakeis. Negi tokie kultūros paveldo objektai kaip Trakų ar Biržų pilis, Tiškevičių rūmai Palangoje, Vilniaus ir Kauno rotušė, Vileišių rūmai dabar, nebūdami valstybinės reikšmės objektų sąrašė, yra neprieinami visuomenei? Ar įrašymas į šį sąrašą leis lankytis privačiuose objektuose be savininko sutikimo?

Jeigu įrašymas į sąrašą negrindžiamas vertybinėmis kategorijomis ir nepagerina prieinamumą visuomenei – kam buvo reikalingas toks NKPA įstatymo 10 straipsnio pakeitimas. Galbūt visa esmė yra kitame šio straipsnio sakinyje, kuriame kalbama apie finansavimą. „Privachios nuosavybės prieinamų visuomenei lankyti kultūros paminklų, įrašytų į Valstybinės reikšmės istorijos, archeologijos ir kultūros objektų sąrašą, tvarkybos finansavimo ir tvarkomųjų paveldosaugos darbų išlaidų kompensavimo tvarką nustato Vyriausybė“.

Neturint Vyriausybės patvirtintų kriterijų, kuriais vadovaujantis kultūros paminklai būtų atrenkami įrašymui į sąrašą, valdininkai į jį gali įrašyti objektus, kurių savininkai galimai siekia apeiti konkurentus, norinčius gauti ES paramą, ar siekia kitų tikslų. Kaip pavyzdį galima nurodyti siūlymą įrašyti į sąrašą nuogyventus privačius Lentvario dvaro rūmus, užuot taikant NKPA įstatymo 30 str. „Netinkamai laikoma nekilnojamoji kultūros vertybė teismo sprendimu gali būti paimama valstybės nuosavybėn įstatymų nustatyta tvarka“, t.y. siūloma perimti dvaro rūmus valstybės globon, tvarkyti juos valstybės biudžeto lėšomis, bet palikti privatininko nuosavybėje.

Nesant Vyriausybės nustatytos į sąrašą įrašytų objektų tvarkybos finansavimo ir tvarkomųjų paveldosaugos darbų išlaidų kompensavimo tvarkos, į šį sąrašą gali būti įrašyti finansavimo aspektu nuostolingi objektai, kuriems valstybė neturės papildomų lėšų.

Siūlytina Vyriausybei nesvarstyti konkrečių objektų įrašymo į sąrašą, kol nėra patvirtinti kriterijai, kokie kultūros paveldo objektai ir koku tikslu įrašomi į šį sąrašą; Vyriausybė nenustatė įrašytų į šį sąrašą objektų, tvarkybos finansavimo ir tvarkomųjų paveldosaugos darbų išlaidų kompensavimo tvarką; nėra ekonominio pagrindimo, kiek toks įrašymas pareikalaus papildomų valstybės biudžeto lėšų.

Komisijos narys J. A. Pilipavičius

Nacionalinė reikšmė, kultūros paminklų statusas – pakankamai daug objektų. Valstybinės reikšmės objektai – pakankamai mažai. ES šalys sudariusios tokius sąrašus. Daug klausimų kėlė išimtinės valstybės nuosavybės klausimas. Konstitucinis Teismas išaiškino, jog „valstybinės reikšmės kultūros objektų įtraukimas į minėtą sąrašą negali priklausyti nuo to, ar atitinkami kultūros paveldo objektai nuosavybės teise priklauso valstybei, ar juridiniams asmenims, ar privatiems asmenims“. Nuosavybės teisė – ne kriterijus. Teisingumo ministerija pateikė nuomonę remdamasi Konstitucinio Teismo išaiškinimu.

Pritarė NKPA įstatymo 10 straipsnio pakeitimui. 30 straipsnis numato paėmimą išimtiniais atvejais. Sąrašas gali būti plečiamas. Pagrindinis kriterijus – ne nuosavybės teisė, o kultūrinė vertė. Visi objektai, kuriais pildomas sąrašas, tinkami. Pritarė papildytam sąrašui. Kultūros paveldui bus tik geriau, jei valstybės dėmesys bus didesnis.

Galima būtų pakoreguoti NKPA įstatymo 30 straipsnį (pagal patikslintą 10 straipsnį), tačiau nematė priežasčių prieštarauti sąrašo papildymui.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė

Kodėl sąrašė nėra Sapiegų rūmų, esančių Vilniuje, ir Šv. Kotrynos bažnyčios? Galbūt ši bažnyčia turėtų būti sąrašė?

Komisijos narys A. Kuncevičius

Apgailestavo, jog pažymoje pateikta netiksli informacija, pateikiama negaliojanti Įstatymo 10 straipsnio redakcija.

Sąrašas – nebaigtinis, susijęs su finansavimu. Objektai – matyti, vertingi.

Komisijos narys G. Balčytis

Konstitucinio Teismo išaiškinimas – suprantamas, logiškas. Kokie objektų atrankos kriterijai? Komisija nesupažindinta su šių objektų dosjė. Kodėl sąrašė nėra bažnytinių objektų? Neprieštaravo sąrašui, tačiau apgailestavo, jog jame nėra bažnyčių.

Komisijos narė J. Jurevičienė

Svarbu nustatyti atrankos kriterijus. Kodėl sudarytas būtent toks sąrašas? Galbūt grupuoti objektus? Kodėl neįtraukta Panemunės pilis?

Komisijos narė G. Miknevičienė

Siūlė Kultūros ministerijos atstovui komentuoti objektų atrankos kriterijų klausimą.

I. Grigaitienė (Kultūros ministerija)

Apie 2006 m. buvo parengtas apie 500 objektų (jame buvo taip pat piliakalnių, archeologijos objektų) sąrašas. Visgi jame liko tik 16 objektų, kurių dokumentacija buvo sutvarkyta. 2010 m. LR Seimo Audito komitetas prašė pateikti 100-200 objektų sąrašą. Kultūros ministerija, Kultūros paveldo departamentas ir Kultūros paveldo centras parengė savus 100 objektų

sąrašus. Kultūros ministerija vertino istoriniu-valstybinio aspektu, KPD – naudojimo aspektu, o KPC – vertybiniu aspektu. Daugelis objektų sutapo. Parengtas bendras 141 objekto sąrašas, nusiųstas LR Seimui, tačiau buvo pamirštas. Kultūros ministerija pavedė KPD vykdant apskaitą teikti prioritetą 16 objektų, buvusiems sąrašė. Visgi sąrašas buvo papildytas ir pateiktas LR Vyriausybei.

Atrenkant objektus, vadovautasi tam tikrais kriterijais, tačiau jie nebuvo surašyti, o buvo „galvoje“. Komisijos nariams pateikė jau parengtus, surašytus kriterijus, kuriais vadovautasi sudarant sąrašą. Kriterijai persiūsti ir KPD, LR Vyriausybei. Į sąrašą gali būti įrašomi tik kultūros paminklai. Paveldo objektai skelbiami kultūros paminklais, jiems suteikus nacionalinį statusą. Tai vienintelis kriterijus.

LR Vyriausybėje būta daug diskusijų dėl teisinės registracijos. Teisininkai pabrėžė, jog tai nebūtina. Objektai turėtų būti registruoti Kultūros vertybių registre. Dėl to sąrašė yra objektų be teisinės registracijos. Bažnyčios pageidavimu išbraukti visi bažnyčios objektai. Bažnyčia pageidavo, kad būtų išbraukti Šv. Jonų bažnyčia ir Kryžių kalnas. Kai Kultūros ministerija rinko nulines paraiškas finansavimui, buvo įrašytas kriterijus „valstybinės reikšmės“. Užtikrino, jog šis kriterijus bus išimtas, nes užkerta kelią finansavimui.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė

Kultūros ministerija raštu prašo Komisijos nuomonės dėl Šv. Jonų bažnyčios ir Kryžių kalno išbraukimo iš sąrašo. Šv. Jonų bažnyčia yra Vilniaus Universiteto ansamblio dalis, reikėtų palikti sąrašė.

Komisijos narys J. A. Pilipavičius

Siūlė balsuoti dėl sąrašo.

A. Degutis (Kultūros paveldo departamentas)

Kam reikia to sąrašo? Kas garantuoja, jog šis valstybinis sąrašas bus reikšmingesnis? Būtinai kriterijai. Turi būti pasisakyta dėl sąrašo baigtumo. Galbūt vertėtų į sąrašą įrašyti ne visus kompleksus, o tik kai kurias jų dalis.

Komisijos narys J. A. Pilipavičius

Dėl vertingųjų savybių nustatymo – vis dar daug trūkumų apskaitoje (finansiniu klausimu).

I. Grigaitienė (Kultūros ministerija)

Lietuvoje esama 1200 paminklų. LR Konstitucija numato tokio sąrašo rengimą.

Komisijos narys J. A. Pilipavičius

Negalime atsisakyti sąrašo. Jį reikėtų tvarkyti. Siūlė balsuoti dėl LR Vyriausybės kreipimosi. Jei nepritariam sąrašui, reikėtų raštu pateikti pasisakymus. Kriterijai – tebėra formalumas.

Komisijos narys A. Kuncevičius

Siūlė pritarti sąrašui. Būtina parengti kriterijus.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė

Kokia Komisijos nuomonė dėl LR Vyriausybės nutarimo? Siūlė atsakyme pažymėti, jog būtina nustatyti kriterijus ir sąrašo sudarymo tikslą.

Komisijos narė J. Jurevičienė

Siūlė pritarti sąrašui, tačiau pabrėžti kriterijų nustatymo būtinybę.

Komisijos Informacijos analizės tarnybos vedėjas G. Jucys

Konkrečios nuomonės negalime pateikti, kol nebus kriterijų.

Komisijos narys A. Kuncevičius

Būtina parengti kriterijus.

I. Grigaitienė (Kultūros ministerija)

Šis sąrašas bus pildomas, tai neskubu. Ar pradėti kovą su Bažnyčia dėl jos objektų įrašymo? Reikėtų diskusijos dėl kriterijų.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė

Siūlė Komisijos rašte nurodyti kriterijų rengimo būtinybę. Klausė nuomonės dėl Kryžių kalno išbraukimo.

NUTARTA. Komisijos rašte LR Vyriausybei nurodyti, jog būtina parengti paveldo objektų atrankos kriterijus.

Kitas Komisijos posėdis vyks spalio 17 d.

Posėdžio pirmininkė

Gražina Drėmaitė

Posėdžio sekretorė

Anželika Vėžienė